

Berättarkväll 7 mars

Fängelset

Åke Nygren berättade om Hudiksvalls fängelse, stadens äldsta stenhus. Det byggdes 1868 och var både kronohäkte och fängelse. Då stadens rådhus brann ner 1878 fick rådsherrarna hysa in sig i fängelset, sedan satt de några år i damernas toaletterum på Stadshotellet! De värsta bovarna som gästade fängelset var Per Mattias Kniv, f 1855, och Alle Sjödin i Forsa, f 1854.

Alle Sjödin var en mästare i att lura pengar och ägodelar av folk. Från slutet av 1870-talet till 1905 blev han instämnd vid tinget varje år. Bland annat lurade han till sig hemman i Hälsingland och fastigheter i Stockholm. De stora klippen gjorde han genom penningförfalskning, genom att slå sig ihop med en annan fängelsekund som kunde gravera en sedelpress för 50-lappar. Riksbanken har arkiverat 800 av dessa förfalskade sedlar. Alle kom på att han kunde tjäna mer på att trycka tusenlappar, till vilka hans kamrat gjorde tryckplåten.

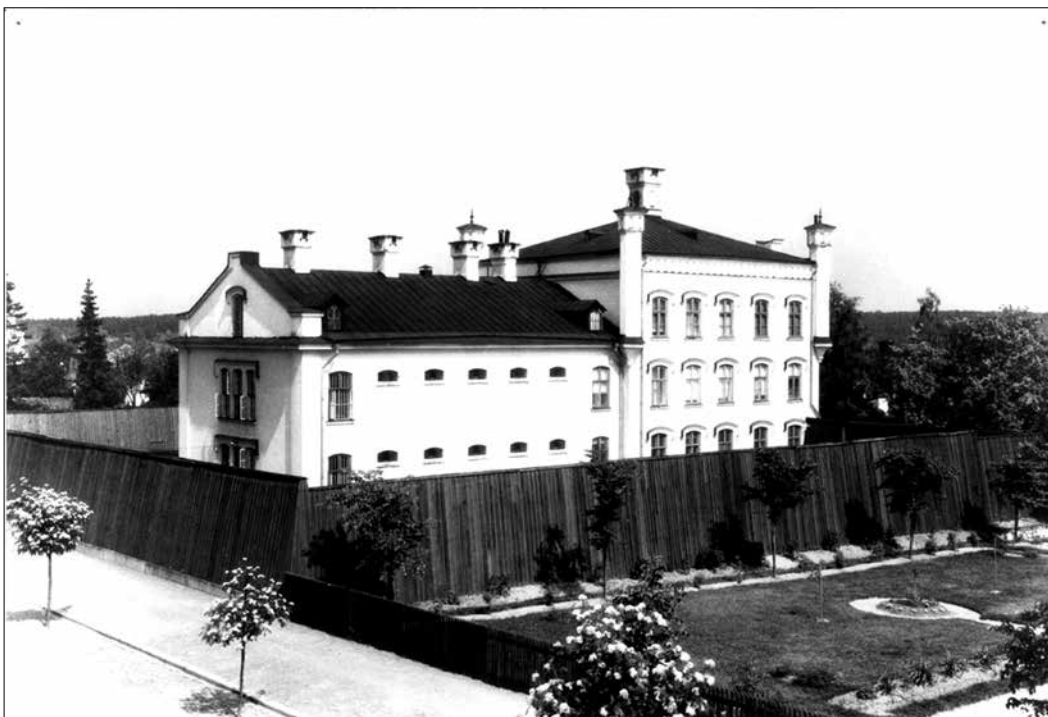
Alle satt i fängelset i Härnösand 1911-15. 1916 for han till Amerika, men 1920 då vissa av hans brott var preskriberade åkte han till Malmö. 1925 åkte han dit på fyra år för kyrkstölder i Forsa.

Hans barn beviljades namnbyte till Salinger, och ättlingarna finns i Seattle, Washington. Åke var där och hälsade på en son och några barnbarn, som inte hade en aning om att deras far och farfar var en ryktbar brottsling.

Per Mattias Johansson Kniv var mördare och dömdes till döden. Men genom ett nådebrev till kungen undertecknat av fem personer, bland andra prästen, domaren och kommunstyrelsens ordförande, blev han benådad. Skäl: han hade ju befriat samhället från slödder, eftersom de två personer han dödat var A-lagare och tjuvar. Kniv kom till Långholmen för att avtjäna 25 år, men han hade tjallat om andra bovar, så han fick mycket stryk av andra fångar. Under alla dessa år läste han bibeln, och när han kom ut gifte han om sig med en kvinna från Delsbo.

Övrigt om Hudiksvalls fängelse: 1905 installerades elektriskt ljus. Åke var under flera år med i en besöksgrupp på fängelset, och det var trevliga typer som satt där, berättade Åke. Och tryckplåten till de falska tusenlapparna hittades i Seattle hos sonen, som fick ett år i fängelse.

Åke Nygren och Magdalena Forsberg

Hudiksvalls fängelse. Bildrätt Kriminalvården/Fängelsemuseet i Gävle. Fotograf okänd.

Berättarkväll 7 mars

Folkets hus och park

Christer Nilsson berättade om Fredens Kulle - Folkets hus och Park. Socialdemokraterna var husvilla när föreningen bildades, och när August Palm var i staden för att tala fick de hålla till på en tomt i Åvik. Ett tag i början kunde de vara i godtemplarnas hus eller på Kristineberg. I juli 1904 var det folkfest med dans och servering när Kata Dalström talade.

13 juni 1904 bildades Folkets hus-föreningen. Den första styrelsen bestod av 31 ledamöter. Den 12 augusti samma år köptes Fredens Kulle, en herrgård från 1800-talet, för 12000 kr. Man tog upp räntefria lån, ekonomin var svag, 1906 var pengarna slut, och lite senare var det ännu värre. Styrelsen får kritik på årsmötena, kunskaperna i bokföring var små. Från 1930 gick man med vinst, men under 1940 och 50-talen blev det sämre igen.

En paviljong, ritad av Frey Berglund, uppfördes för 5768 kr, och i december 1904 var det invigning under stor entusiasm. Förste vaktmästare Samuel Larsson var ordförande, han var dessvärre inte så praktiskt lagd och blev av med uppdraget efter ett år. Från början hade man tre ordningsmän vid festligheterna, och de höll även ett öga på ordningen på stan efter festerna.

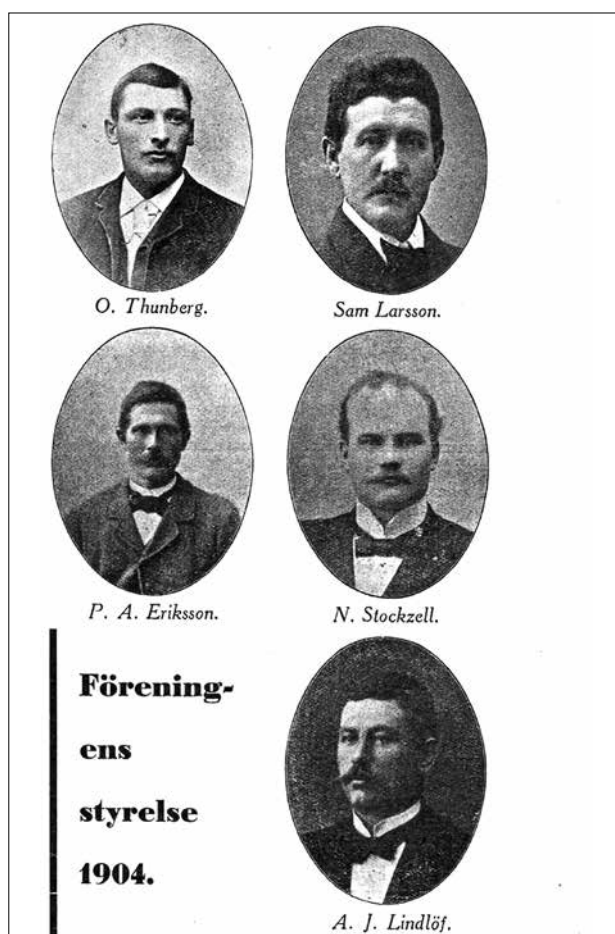
Under årens lopp har det varit mycket kontroverser inom rörelsen, och 1918 blir det skarpt läge. Riksdagsman Per Granath, ordförande i Arbetarkommunen, föreslår att Fredens Kulle

ska säljas, men man hittar inget bra alternativ. Så håller det på ända tills Folkets hus (nuvarande Kulturhuset) byggdes under 1980-talet.

Idrott och nöjen. Strands IF hyrde parken för idrott på 1920-talet. 1928 bildades Arbetarnas Idrottsförening, AIF, som sedan blir ABK:s boxningsförening. Friluftsteater spelades under träden, 1932 byggdes scenen in, och det första som spelades var Värmlänningarna. Andra upplevelser: Karl Gerhard, jonglörer, Scala-revyn, jazzorkestrar, operetter, Andrew Walter, fyrverkeri. Fullt ös under juni till september, men dessvärre hade teatern inget tak, vilket inte var så bra när det regnade.

1956 brinner anläggningen upp. Kommunen köper tomten och bygger ädreboende och dagis på platsen.

Magdalena Forsberg och Christer Nilsson

Fredens Kullens styrelse 1904. Foto privat.